

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr F. J. J. Buijendijk, Dr K. Dijk, Prof. Dr V. Hepp, Drs C. Tazelaar en Dr B. Wielenga

Medewerker (advers): Dr H. A. van Andel, Solo; Drs J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Bana, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Drs W. E. Engelkes, Harderwijk; Prof. Dr F. W. Groenheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr H. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Landeboon, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Delft; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Dr J. Thijss, Meppel; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:
Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 30000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland en Ned.-Indië f9.— per jaar.
Advertentie: 35 cent per regel.

Der Koningin getrouwe Blijf ik tot in den doot.

Oranjevrienden¹⁾.

Laat mij mogen beginnen, uw beide handen als tusschen de mijne klemmend, uit den diepsten grond van mijn hart u geluk te wenschen met het zilveren regeringsjubileum van onze niet genoeg te eeren Vorstin. Misschien hebt ge zulk een gelukwensch elkaander reeds gebracht. Maar ik althans kon u dien nog niet bieden. En toch heb ik er dringende behoefte aan. Ik bid u, wil dien dan heden aanvaarden. Mogelijk ook hebt gij wel uw borst gesierd met het edel oranje, heeft uw oog gesprankeld toen gij de Landsvrouwe door de straten der hoofdstad zagst rijden, hebt gij meegejubeld met die honderd en honderdduizendhoofdige menschenmenigte en hebt gij vol enthousiasme uw Koningin uw zegengroet toegezonden en toegewijfd, maar hebt gij aan den onderlingen gelukwensch niet gedacht. Dat zou een schier onvergeeflijke fout zijn. En ik wil mij haasten, die in uw aller naam te herstellen. Gelijk ge, wanneer een uwer geliefden jubileert, niet alleen den jubilaris of jubilarisse met uw heilbiede toegentreedt, maar uw ganschen kring warm de hand drukt om het heuglijk feit, zoo voegt datzelfde ook nu. Meer nog dan de Koningin is het Nederlandsche volk, zijt gij met dit jubileum geluk te wenschen. Is het Haar een voorrecht, dat de God, die over den geest der vorsten beschikt naar Zijn welgevallen, Haar dit hoogtij doet aanschouwen, veel grooter voorrecht is het u, dat gij een kwarteeuw onder Haar zachten en rechten schiepter u mocht buigen. Zij is een stuk van uw leven geworden. En hoewel wij niet den afstand wenschen voorbij te zien, die ons als nederige onderdanen van Haar als onze Souvereine scheidt, zoo kunnen we toch ook niet ontkomen, dat er iets intiemers is tusschen Haar en ons, dat er een band trekt, die meer spontaan gevoeld, dan logisch beredeneerd kan worden en wij roepen het Haar toe in den geest: Koninginne, Uw naam staat in onze harten geschreven. Uw verschijning doet een blijde tinteling door ons varen, Koninginne, wij eeren en gehoorzamen U niet slechts, maar wij hebben u lief, dierwiel lief.

Wij hebben U lief om Godswil.
Wij hebben U lief om Uw vaderen.
Wij hebben U lief om Uzelf.

De roerige, bossende, op jolijt beluste massa verstaat het niet, dat gij als Christelijke Oranjevrienden uw Vorst eert en bovenal liefhebt om Godswil. In ieder mensch werkt instinctief de vaderlandsliefde. Sommigen schreeuwen wel stout van niet. Maar de wereldoorlog, die achter ons ligt, wijst het wel anders uit. En die vaderlandsliefde is bij het overgrote deel van ons volk saamgevoeld met Oranjeliefde. Wij beweren dan ook volstrekt niet, dat wij het monopolie van Oranjeliefde bezitten. Maar wel bezitten wij als Christenen een bijzonder soort Oranjeliefde. Onze Oranjeliefde welt op uit liefde tot God en tot Zijn Christus. Wien gegeven is alle macht in hemel en op aarde. Wij spreken onze Koningin aan als Majesteit. Welnu, de majesteit, die Haar omstraalt, komt niet uit Haar persoon zelf voort. Zij is op Haar nedergehaald van den Koning der koningen. En dan pas komt gij onder verrukking van die Majesteit, wanneer voor u de persoon, die er mee bekleed is, een oogenblik schuilt gant en gij in die schittering niets anders aanschouwt dan een wondere afgans van de majesteit des Heeren Heeren. De

christen maakt onderscheid tusschen het gezag en den gezagsdrager. En al zou de gezagsdrager een verre van beminnelijk mensch zijn, dan nog zou hij het gezag liefhebben, dat op hem rust. Want

ONZE JUBILEERENDE KONINGIN

er is geen waarachtig gezag dan van God. Heerlijk wordt dit bezongen in het laatste — helaas te weinig bekende — couplet van ons dierbaar Wilhelmus. Philips II — gij weet het uit de geschiedenis — nu niet bepaald een aantrekkelijke persoonlijkheid en zijn rechterhand duc d'Alv nog minder. Door het volk werden ze eer voor monsters dan voor menschen gehouden. En toch, Willem van Oranje getuigt in bedoelde versregelen:

Voor Godt wil ick belijden
En sijner grooter macht,
Dat ick tot gheenen tijden
Den coninck heb veracht.

Slechts maakt hij dit voorbehoud:

Dan dat ick Godt den Heere,
Der Hoogchster Majesteit
Heb moeten oedieren
In der gherechticheit.

Alleen dan moogt gij uw liefde den gezagsdrager ontzeggen, wanneer deze eigen wil stelt boven het gezag hem opgelegd en daarmee zelf het gezag verwerpt. Gesteld eens — ik gevoel, dat uw gemoed tegen die enkele onderstelling reeds in opstand zal komen, maar vergun mij uit te spreken — gesteld eens, dat onze Koningin een even antipathieke Vrouw ware als Zij nu sympathiek is, dan zouden we, zoolang Zij naar waarheid proclameeren kon: Wij Wilhelmina, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Haar om die Goddelijke gratie toch moeten eeren en liefhebben, dan zouden we heden toch moeten jubileeren.

Maar het jubileeren wordt ons door 's Heeren gunst gemakkelijk gemaakt. Tyrannie en Oranje

zijn elkander uitsluitende begrippen. De tyrannie heeft juist het hart van den grondvester van ons Koningshuis doorwond. Wie Oranje zegt, die zegt vrijheid. Bovendien waren de Oranje's ten allen tijde Vorsten, gloeiend van liefde tot ons volk en die daardoor de hoogste aanspraken op wederliefde konden doen gelden. Wij hebben dan ook onze Koninginne lief om Haar vaderen.

En dan rijst voor uw en mijn geestesoog op de gestalte van een Willem van Oranje. Wat bewoog hem om zich het lot aan te trekken van onze vertrapte natie? Liefde. Hoe kon hij zijn rijke bezittingen beleenen, verkoopen, om zelf arm te worden? Door de liefde. Hoe kon hij het aanzien, dat zijn broeders het leven lieten? Door de liefde. Hoe kon hij sterven met de bede om genade voor zich en zijn arme volk op de lippen? Door de liefde tot de geminachte en verschoolte kleine luyden, die hier hun God dienden naar Zijn Woord op een bodem van klei en slijk. Ik hoop niet, dat het u moede maakt, wanneer ik nogmaals ons onvergelykelijke Wilhelmus laat spreken. Indien het u zou verdrieten, dan zijt gij een gepruikte, gepoederde, geverfde patriot, een kees, maar geen Oranjevriend. Want in dagen als deze moet ge het Wilhelmus niet kwijt kunnen raken. Het moet in u leven. Het moet in u trillen. In dat Wilhelmus dan klinkt het zoo ontroerend uit Willem van Oranje's mond:

Lijf en goedt altesamen
Heb ick u niet verschoont:
Mijn Broeders, hooch van namen,
Hebbent u oock vertoont:
Graaf Adolff is ghebleven
Te Vriesland in den slach;
Sijn siel in 't Eeuwich leven
Verwacht den Jongsten dach.

Aan uw en mijn geestesoog vertoont zich ook de beeltenis van een Maurits, oppervlakkig beoordeeld een ietwat stugge natuur met de onverschillige allures, van een, die zich alleen maar interesseert voor oorlog, maar met een hart van goud, neen van diamant. Een stille vrome, maar die als het er op aankwam ook dorst beslissen: je maintiendrai, ik zal handhaven het geloof van mijn vader. De triumfator in den slag bij Nieuwpoort, maar van wien Du Costa dichtte: Maar d'overwinnaar, in het stof gebogen, bidt.

De tijd zou mij ontbreken, indien ik de gansche rij van Oranjevorsten voor u heen deed gaan. Een wil ik er nog noemen. Prins Willem III, het flonkerendste genie uit zijn tijd. Maar wellicht voelde niemand uit die dagen zich kleiner voor zijn God dan hij. Wellicht kon niemand overgegevenen bidden dan hij. Van zijn intiem leven weten wij weinig meer dan dit: in het gebed lag de zenuw van zijn kracht.

Beweerde ik teveel, toen ik zeide, dat onze vaderlands- en Oranjeliefde van bijzonderen aard is? Kunt gij een tweede land ter wereld aanduiden, waar zulk een liefde tot het Vorstenhuis bestaat? Onze Oranjeliefde heeft iets mystieks. Tusschen Oranje en ons trekken zeelen des geloofs, die veel hechter, veel inniger, veel duurzamer zijn dan banden des bloeds. Al behoeven wij het niet uit te maken of iedere Oranje, hoofd voor hoofd, een geloovige was, de traditie van het Oranjenhuis houdt toch het geloof der vaderen hoog. Gij herinnert u de historie van David en Jonathan. Bij een van hun laatste ontmoetingen deed Jonathan David zweren, dat hij eenmaal weldadigheid zou doen aan zijn huis. David deed zijn eed gestand. Toen Jonathan gesneuveld was, overlaadde hij diens nazaten met koninklijke gunsten om hun vader Jonathan's wil. En nu is het mij of al de godvruchtige vorsten uit het Huis van Oranje aan Christelijk Nederland verschijnen en vragen: zult

¹⁾ Bede, uitgesproken ter gelegenheid van het zilveren regeringsjubileum van H. M. de Koningin, op den avond van 6 September 1923 in de Nieuwe Kerk te Amsterdam.

gij uw weldadigheid, uw liefde en uw trouw niet afsnijden van ons huis tot in eeuwigheid? Wat zullen we daarop antwoorden? Zonder zweem van aarzeling stellen wij hen gerust: wij beloven het u voor het heilig aangezicht des Heeren. Onze Koningin zou mogen zijn, wie ze wilde, nochtans

KONING WILLEM III

zouden we hulde en liefde bewijzen om Haar godzalige voorvaderen.

Maar — Gode zij lof! daarbij behoeft het niet te blijven. Wij mogen onze Koningin van heeler harte liefhebben ook om Haar zelf. Fier, uitdagend zelfs zien wij den kring der natien rond en roepen: wie heeft een Vorst of Vorstin gelijk onze Koningin? En wij zijn er zeker van, dat ze alle het zwijgen moeten bewaren. Zij vereenigt in zich al het nobele der Oranje's. Vrees kent Zij niet. Dat heeft Zij getoond, toen heel de wereld het Transvaalsche volk verloochende. Ofschoon menigeen hier te lande zijn hart vasthield of dit niet als een vijandige daad zou worden opgevat, hooft Zij den grijzen Paul Kruger een oorlogsschip aan om hem naar Europa te dragen. En vooral laat Zij geen gelegenheid onbenut om het te doen uitkomen, dat Zij zich het Evangelie van Christus niet schaamt. Bij Haar aanvaarding van de regeering, bij het standbeeld van de Coligny, in Haar Kerstgroot, in Haar boodschap aan het Congres voor Inwendige Zending heeft Zij kloekke getuigenis afgelegd voor Gods Naam en zaak. In ons koninklijk paleis wordt gebeden, is het Godswoord een geopend boek. Volk van Nederland, welk privilege weegt daartegen op? Zelfs de vijanden van het gezag kunnen, hoe zij ook alles afsporen, niet de geringste vlek op Haar wapenschild werpen. Dezer dagen las men in een pamflet: „Mevrouw van Mecklenburg — want zoo heet onze Vorstin in sociaal democratisch en communistisch koeterwaalsch — heeft in deze 25 jaar geen goed en geen kwaad gedaan". Staat dit niet gelijk met een eerediploma? Als men u en mij zoo eens onder de loupe nam, zouden wij er wel zoo ongetuigd afkomen? Ik ben bang van niet. Christelijke huichelaars zou stellig wel het liefelijkste zijn, wat ons naar het hoofd zou worden geslingerd. Dit steunt ons tot ootmoediger dank aan God, dit verhoogt onze Oranjeliefde, dat wij een Koningin hebben, die in gansch Haar leven gezien mag worden.

In deze dagen wordt nog al eens herhaald wat onze Koningin heden voor 25 jaren in deze zelfde kerk verklaarde: „De woorden van Mijn beminden Vader maak ik tot de Mijne: „Oranje kan nooit, ja nooit genoeg voor Nederland doen". Doch sta mij toe, dat ik ze wijzig, zelfs geheel omkeert en het u voorhoudt: „Nederland kan nooit, ja nooit genoeg voor Oranje doen". En ik zou weleens willen weten, wie uwer den brutalen moed zou hebben, daarmee niet in te stemmen.

Nederland heeft Oranje niets, Oranje Nederland daarentegen veel te verwijten. Vergoet het niet, wij hebben nog heel wat aan Oranje goed te maken. Oranje is Nederland immer trouw gebleven. Maar wij bekennen het met schaamte: Nederland Oranje niet. De Nederlandsche geschiedenis heeft stadhouderlooze tijdperken gekend, zelfs een revolutionair tijdperk, waarin Oranje den Nederlandschen bodem moest verlaten. Dat was onze dank. Maar ziet, niet zo dikwijls nam men de teugels van het bewind Oranje uit handen, of de Heere week met Zijn zegen van ons. Alles liep ons tegen. Op zichzelf genomen is de monarchale regeeringsvorm niet de eenige, door Hem voor de volkeren besteld. Maar aan ons heeft Hij in Zijn voorzienig bestuur Oranje gegeven. Doch wij beduiden Zijn voorzienigheid. En als we dan in nood geraakten, behoefden we slechts een beroep te doen op Oranje en steeds vonden we Oranje geveed. Laten wij ons niet verontschuldigen, dat dit tot het begraven

verleden behoort. Het is nog geen volle vijf jaar geleden, dat de leider der sociaal-democraten greep naar de macht. Was zijn toezeg gelukt, dan waren we thans een ongelukkige republiek, met dien leider als president. Maar God kwam tusschenbeide. En in plaats van in roode presidentsrok kwam de gedoodverfde president van de republiek der Nederlanden thuis met een bekleedsel, dat anders ter bedekking van den voet dient, op den revolutionairen schedel. Ook had men het snoode plan opgevat om de feestelijkheden dezer dagen te verstoren. Men wierp zich als spelbreker op. Maar men ondervond reeds van te voren, dat ons liefhebben van Oranje geen spel, maar harde ernst is, die zich niet laat breken. Het opperhoofd der spelbrekers achtte het dan ook veiliger het pad naar het land van de Middernachtzon te kiezen om levens de blauwe plekken te laten genezen, die hij bekomen had bij zijn afstraffing door de derde internationale te Moskou. En naar men verzekert, hadden zij, die hier achterbleven, om de kastanjes uit het vuur te halen, hun hoofdman wel willen vergezellen, maar de middelen ontbraken hun en nu moeten zij voor de Middernachtzon de Oranjezon wel voor lief nemen. Doch al mogen we ons thans lichten spot over die pogingen veroorloven, wie zal voorspellen of in de toekomst de ondernemers van het gezag niet terrein zullen winnen? Wie zal voorspellen of, indien in een naburig rijk het bolsjewisme terreur zal oefenen, geen geweld zal worden gepleegd, om ons in dien maalstroom mee te zuigen? Wij leven nu eenmaal aan den voet van een vuurspuwend berg. Dag aan dag hooren wij het angstig gerommel. En als dan straks in de hitte van het gevaar de Koningin zich tot ons, die op den grondslag van het Wilhelmus staan, zal wenden met de vraag: zult gij mijn troon beschermen, wat zal dan onze houding zijn? Nietwaar, dan zullen we, ziende den Onzienlijke, ons rondom Haar scharen en het zal daveren uit ons aller borst: wij zweren het, wij zweren het bij God Almachtig. En tegenover den zang uit het Wilhelmus: het Vaderland getrouwe, zullen wij stellen den tegenzang: der Koningin getrouwe blij ik tot in den doot. Mocht Nederland verder den heilloozen revolutionairen weg afloopen, dan zal het van ons gelden: wij blijven ook bij 't zinken der vaard'ren God gewijd.

Aan het werk en op de knieën, liefhebbers van onzen Heere Jezus Christus en vrienden van Oranje.

ONZE PRINSES

Aan het werk, om te getuigen tegen het revolutionair beginsel en een dam op te werpen tegen den rooden vloed.

Op de knieën om voor den heiligen God de zonden uws volks, die ook uw zonden zijn, te betreuren en te beweenen.

Op de knieën om te smeeken, dat de Allerhoogste Zijn oordeelen, hoe rechtvaardig ze ook zijn, doe ophouden.

Op de knieën om te begeeren, dat Hij de dagen onzer Vorstin verlange, dat Zij in vrede over ons regeere, dat onze lieve Prinses straks, zij het spade, Haar plaats inneeme, dat gansch Haar huis den zegen van den God Jakobs ontvange.

Op de knieën, om onze ziel uit te storten in het aloude:

o God, verlaat ons Neerland nooit!

HEPP.

PRINS HENDRIK DER NEDERLANDEN

UIT DE SCHRIFT.

Verbergen en Doorgronden.

Het is Gods eer, een zaak te verbergen, maar de eer der Koningen, een zaak te doorgronden. Spreuken 25:2

Het koningschap is in onzen revolutionairen tijd niet in eere.

„De eerste, die een koningskroon op het hoofd kreeg, was een soldaat, een vechtersbaas, die succes had"; deze spreuk is voor meer dan één de oplossing van het vraagstuk: vanwaar het koningschap is. Met andere woorden: troon en scepter zijn de verlengstukken van zwaard en knots.

Het is — daarop komt dit alles neer — der koningen eer, als rasechte militairisten, de knopen door te hakken; want gelijk Alexander den Gordiaanschen knoop, dien anderen niet kunnen ontwarren, met zijn zwaard eenvoudig doorhakt, zoo doet de soldaat, zoo doet het plumpe zwaard: alle vraagstukken, die het leven voorlegt, lost het op — met geweld. Het hakt de knopen door. Koningschap is overmacht, niet overwicht.

Maar tegenover deze opvatting staan de feiten, staat het leven, staat de Schrift.

Ja, ook de Schrift.

Het is Gods eer, zegt zij, een knoop te leggen, een zaak te verbergen.

Maar het is de eer der koningen, de knopen, die God legt, te ontwarren. Het is hun eer een zaak te doorgronden.

Dat is het koningschap, tegenover de Revolutie, gehandhaafd door het Evangelie.

* * *

Want Evangelie ligt er ongetwijfeld in deze woorden.

Tegenover de vreeselijkheid, waarin de eer van God ligt, staat de vertroosting van het koningschap, dat vóór de menschen onder de menschen is.

Gods eer is verbergen. De aanvangen der dingen heeft Hij den mensch niet te zien gegeven. Wie is Zijn raadsman geweest, toen Hij de hemelen schiep? Waart gij er bij, zoo vraagt Hij, in overwinning, toen Ik den hemel schiep en den Leviathan? Zijn niet de dingen door Hem verborgenheden gemaakt? Is niet het verleden een verborgenheid, een knoop, niet te ontwarren; en daarom ook het heden en ook de toekomst?

God verbergt. Dat is Zijn eer. Daarom is Hij geducht, de Vreeselijke; het nummeuze ligt in Zijn verbergen; zwijg voor Hem, gij gansche aarde!

Want toen Hij de hemelen schiep, toen heeft Hij u, menschenkind, niet in Zijn werkplaats toegelaten. Uw oogen gingen eerst open, toen de aanvangen aller dingen voorbij waren. Het ontwaken van den mensch is in de schepping het einde van het begin.

Daarom ontwaakt Hij tot de wetenschap, dat Hij in verborgenheden wandelt.

* * *

Maar wat het einde van het verbergend begin is, dat wordt den mensch het begin van het doorzoekend einde.

Als schepsel is hij het eind van Gods verbergend. Maar als beeld Gods is hij het begin der onderzoeking, der doorgronding. God heeft den koningswil in zijn ziel gelegd, en nu moet die mensch doorgronden. Hij wil de dingen taxeren, hun samenhang ontleden, hij wil de raadselen oplossen. Hij wil de knopen ontwarren. Hij wil de dieren in hun aard doorzien, om ze te noemen met gezag; hij wil de natuurregelen onderzoeken, om ze zich aan te wenden tot verheerlijking van zijn koningschap over heel de aarde.

Gods verbergen — dat is het vreeselijke. Des menschen doorgronden — dat is de gewinning.

* * *

En n
Want
Gods
teling;
Doch
mensch
oogen. I
wil tot
balling
om licht
der ver

En di
in het l
gericht.
om het
meer, o
Konings
den en
den die
En zo
voor de
Hij wer
onderzo
ontleed

Bij Ge
er, die
Bij de
orde va
daad, d
God r
God ver
God leg
De koni
Pilatus
Pilatus-g
David:
konin
God v
op Zijn
Maar
boek te
hemelen
komt o
mense
van alle
gelen br

Zoo i
wie lich
maakt l
dat is t
sten vor
plant de
Maar
God Zel
Hij tem
voor de
langs de
dat doo
strijden,
God v
De ko
ter hem
verberge
's mense
En n
Spreuk
Dan n
zen, of
de Alma
grondt;
Dan n
gronden
te hak
(„Jahwe
hooren
als het
Alleen d
zoo op
Ja, da
11. God
ningscha
verswerk
van God
den").
God, in
de laats
graven,
telijk Se
Hij houd

Want
baarde,
smart d
Het is
huis, da
Ook V
gehakt,
licht on
gende G

En te

Het is

En te

Het is

En te

Het is

En te

Het is

En te

Het is

En te

Het is

En te

Het is

En te